

Tekst

Programfag medier og kommunikasjon

Omfang: 168 timer

Formål og perspektiv

Formålet med faget er at elevene skal utvikle en tekstlig verktøykasse og lære seg teknikker for produksjon av tekst. Faget tekst handler om å utvikle bevisst kommunikasjon, og om at elevene får styrket sin litterære og journalistiske stemme. Gjennom å utforske ulike kommunikasjonssituasjoner skal elevene forstå hvordan kultur påvirker ståsteder og perspektiver, både hos seg selv og hos andre. De skal kunne innta en kritisk, spørrende posisjon, og samtidig lære om og reflektere over det etiske ansvaret som følger med å ytre seg i offentligheten. En bred tilnærming til tekst skal styrke elevene som selvstendig tenkende, demokratiske medborgere. De skal være i stand til å forstå, navigere etter og delta i en sammensatt medievirkelighet med raske og komplekse endringer. Elevene skal ha rettet blikket mot seg selv som deltakende og skapende mennesker og samtidig ha det løftet mot verden. Slik kan faget bidra til å styrke elevenes identitet og dermed bidra til emosjonell vekst og livsmestring.

Kjerneelementer

Tekstproduksjon

Kjerneelementet handler om at elevene skal utforske eget uttrykk, journalistisk, scenisk og litterært. Å utvikle skriveglede gjennom kreativ skriving står sentralt her. Videre står kunnskap om og arbeid med ulike tekstlige uttrykk, skriftlige, digitale, visuelle og muntlige sentralt i kjerneelementet. Elevene skal tilegne seg forståelse for kommunikasjonssituasjonen og kunne tilpasse virkemidler ut ifra en innsikt i denne. Elevene arbeider praktisk og kvalitativt med hele prosessen frem mot tenkt publisering eller presentasjon, hos mediebedrift, forlag eller på en scene.

Mediebevissthet

Kjerneelementet handler om at elevene skal få innsikt i rollen ulike tekster spiller i det offentlige rom, og i ansvaret som følger med offentlige ytringer. Elevene skal blant annet gjennom egen skrivende praksis reflektere over forskjeller mellom blant annet journalistikk, informasjon og reklame, sosiale medier og blogg. De skal se hva som er fag- og skjønnlitteratur, og de skal gjennomskue manipulering og falske nyheter. Å ta vare på eget og andres personvern, samt å kjenne til prinsipper for opphavsrett og kildebruk, hører til kjerneelementet.

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- analysere, utforske og anvende ulike journalistiske sjangre
- orientere seg i nyhetsbildet og analysere oppslag, vurdere konfliktlinjer, identifikasjon, aktualitet, viktighet,
- reflektere over presseeetiske problemstillinger, og selv ta hensyn til dem som oppsøkende journalist
- arbeide med kreativ skriving, bruke og beherske ulike skjønnlitterære virkemidler
- planlegge, produsere, ferdigstille og presentere tekster i utvalgte journalistiske og litterære sjangre
- produsere flermediale og sammensatte tekster der bilder, illustrasjon og skrift er balansert
- gjøre rede for og reflektere over valg av vinkler og metoder i egen og medelevers tekstproduksjon
- arbeide prosessorientert med tekster som kommuniserer formmessig og innholdsmessig og er tilpasset kommunikasjonssituasjonen
- reflektere over og dokumentere egen arbeidsprosess og vurdere endelige resultater
- lytte til medelever på en respektfull måte og gi konstruktive innspill
- beherske prosessuelt arbeid, skriftlig, muntlig, scenisk
- produsere selvvalgte tekster, og forsøke å «selge dem inn»

Innhold og arbeidsmåter

Faget tekst er et øvingsfag. Elevene øver på å være produsenter av ulike tekstformater og på å stå i tekstlige prosesser, praktisk og kvalitativt, helt fram mot tenkt publisering eller presentasjon. Elevene skal få erfare de ulike fasene i tekstarbeid: Initiativ, bearbeiding og ferdigstilling. Arbeidet kan f.eks. starte med en idé og en undring over noe selvopplevd. Deretter kommer valg av plattform: eter, podcast, radio, TV, digitalt, en scene mv. Elevene skal få prøve seg som oppsøkende journalister utenfor skolen, og de skal presenterer sitt journalistiske oppdrag for hverandre, og når det er mulig, også for profesjonelle. Arbeidet med faget dekker hele spennet mellom fag- og skjønnlitteratur, reklame og redaksjonelt stoff. De skal øve på hvordan de selv opptre i skrive- og lesefellesskapet, og de skal hjelpe andre til å finne tekstlige styrker, gi ros og lytte. Tekstfaget innbyr til flerfaglighet, og særlig linjefagene trekker veksler på hverandre.

Tekstfaget øver elevene på å bli bevisste lesere, blant annet gjennom nærlesing av så vel sakprosa som skjønnlitteratur. Elevene jobber gjerne fenomenbasert med utforsking av journalistiske sjangereksempler, før fagbegreper introduseres. De får øvd muntlige ferdigheter gjennom blant annet presentasjoner og ved å stille gode, undersøkende spørsmål. Kunnskap om statistikk og tabeller er vesentlig i journalistfaget, og slik blir tallkunnskap en del av tekstfaget. Tekstbehandlingprogrammer og bruk av digitalt presentasjonsverktøy er naturlige hjelpemidler i faget.

Eksempler på faglig progresjon i det treårige løpet:

Vg1: I Vg1 øver elevene forståelse for kommunikasjonssituasjon og sjanger. Elevene jobber flermedialt, de må tenke på tilpasning til mediebedrift, forlag mv. De reflekterer

over verdien av ytringsfriheten, arbeider med Vær varsom-plakaten og med hva som er offentlig, personlig, privat og pseudoprivat kommunikasjon. De lærer å ta hensyn til kildevern.

I VG2: I Vg2 arbeider elevene mer konsentrert med skriveteknikker, med vekt på kreativ skriving. Refleksjon øves gjennom fordypning i mer omfattende oppgaver og prosjekter. De lærer også metoder for å bearbeide f.eks. emosjoner, faktiske og fiksjonelle, via tekst. De arbeider med kreative innslag i journalistiske tekster i sjangre som tillater det.

I Vg3: I Vg3 har eleven opparbeidet sammensatt kompetanse. Dette siste året uttrykker de individualitet i produksjonen. De øver på å stå i langvarige tekstlige produksjonsfaser, der de trekker veksler på oversiktsarbeidet fra Vg1, detaljarbeidet fra Vg2, og skaper i Vg3 noe eget.

Vurdering

Undervisvurdering

Undervisvurderingen skal bidra til å fremme læring og utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse gjennom deltakelse og praktisk prosessarbeid, skriftlig og muntlig. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin til å produsere og konsumere medieinnhold. Oppfølging og veiledning er tett og individuell. Eleven skal underveis oppleve at en tekst stadig kan bli bedre. Det legges også til rette for elevinvolvering ved at elevene hyppig skriver logger, og gir tilbakemeldinger på og vurderer egne og andres tekster. Formelle vurderinger varsles. Elevene får halvårsvurderinger i faget.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i faget tekst ved avslutningen av opplæringen. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven skal få vist tekstkompetansen på flere og varierte måter. Karakteren skal bygge på tilstrekkelig mange og ulike vurderingssituasjoner der fagets ulike kompetansemål innen tekstfagets ulike deler er representert.